

21.12.2011

Merenkulun toimintaedellytyksiä, tukipolitiikkaa ja sopeutustoimia selvittävä työryhmä**Asettaminen**

Valtiovarainministeriö on tänään asettanut merenkulun toimintaedellytyksiä, tukipolitiikkaa ja sopeutustoimia selvittävän työryhmän.

Toimikausi

21.12.2011 – 15.3.2012

Tausta

Merenkuluelinkeinon kilpailukyky on Suomessa kuten muissakin EU-maissa ollut huolen aiheena jo pitkään. Alan kilpailukyky ei ole ollut markkinaolosuhteisiin riittävä vaan yhteiskunnan tukea on katsottu tarpeelliseksi kohdistaa sille lisääntyvässä määrin. Taavoitteena on ollut kilpailuedellytysten parantaminen alusten säilyttämiseksi omassa alusrekisterissä mm. työllisyys- ja huoltovarmuusperustein.

Merenkuluelinkeinon ja meriteollisuuden kohdistuu huomattava julkinen tuki suorana tukena ja verotukena. Viime aikoina huomion kohteena on ensisijaisesti ollut miehistökustannusten rasiusta keventävä tuki. Vuonna 2010 miehistötukea maksettiin 78 milj. euroa. Vuodesta 2002 vuoteen 2010 tuki on kasvanut noin 25 milj. eurolla (46 %). Lastialusten tuki on alentunut 6 milj. eurolla (15 %) ja matkustaja-alusten tuki kasvanut noin 30 milj. eurolla yli kolminkertaiseksi vuoteen 2002 verrattuna. Vuoden 2012 talousarvioesityksessä tukeen ehdotetaan varattavaksi 86,4 milj. euroa.

Miehistötuen piirissä oli vuonna 2010 noin 100 lastialusta ja runsas tusina matkustaja-alusta. Lastialuksille tukea maksettiin yhteensä 34,5 milj. euroa (347 000 euroa/alus) ja matkustaja-aluksille yhteensä 42,7 milj. euroa (3 300 000 euroa/alus). Tukijärjestelmän piirissä on arvioitu olevan noin 5500 työntekijää, joista 2000 lastialuksilla ja 3500 matkustaja-aluksilla. Tuki työntekijää kohden olisi tämän mukaan lastialuksilla keskimäärin noin 17 250 euroa ja matkustaja-aluksilla noin 12 200 euroa vuodessa. Lastialuksilla tuen arvioidaan vastaavan noin 42 % veronalaisesta tulosta ja vajaata 39 % bruttotuloista. Vastaavasti matkustaja-aluksilla tuen arvioidaan vastaavan noin 40 % veronalaisesta tulosta ja vajaata 34 % bruttotuloista.

Arvioitaessa em. tukien kokonaismerkitystä merenkuluelinkeinon työnantajien ja työntekijöiden sekä koko kansantalouden näkökulmasta tulee ottaa huomioon myös muu merenkulkuun ja meriteollisuuden kohdistuva tuki. Suorien tukien kokonaismäärä on 200 milj. euron suuruusluokassa vuoden 2012 talousarvion luvuin. Tässä laskelmassa ovat miehistökustannustuen (86,4 milj. euroa) ohella mukana seuraavat tuet: alusinvestointien ympäristötuki (yhteensä vuodesta 2012 lähtien 30 milj. euroa, vuonna 2012 maksatusarvio 2 milj. euroa), laivanrakennuksen innovaatiotuki (17,1 milj. euroa), luotsauksen hintatuki (4,2 milj. euroa), valtion osuus merimieseläkekassan menoista (54,5 milj. euroa), eräät merimiespalvelut (2 milj. euroa) sekä korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (15,8 milj. euroa).

Suorien tukien ohella merenkulkuelinkeinoa tuetaan myös verotukien kautta. Miehistöön merityötuloon kohdistuvan merityötulovähennyksen verotusta keventävä vaikutus arvioidaan vuositasona 25 milj. euroksi. Mikäli uudistettu tonniverolaki otettaisiin laajamittaiseen käyttöön yhteisöveron tuoton on arvioitu voivan varustamojen osalta käytännössä kokonaan kadota, jolloin syntyisi uusi verotuki 30-50 milj. euron mittaluokassa. Edelleen varustamoelinkeinolla on Suomen edullisen, investointeihin kannustavan poistojärjestelmän vuoksi suuri, jopa 150 milj. euron suuruinen piilevä verovelka, jonka asteittainen huojentaminen olisi periaatteessa mahdollista EU:n määrittelemän tukikatons puitteissa.

Hallitusohjelmassa linjataan, että merenkulun tukiin kohdennetaan vuoteen 2015 mennessä 20 milj. euron säästötoimet osana valtiontalouden noin 1,2 mrd. euron nettomääräisiä kokonaissäästöjä. Lokakuun alussa annetussa valtioneuvoston kehyspäätöksessä täsmennettiin kyseinen säästö koskemaan tukea ulkomaan meriliikenteessä käytettävien alusten miehistökustannuksiin (momentti 31.30.43: Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantaminen). Vuoden 2012 tasossa 86,4 milj. euroksi arvioitua tukea alennettaisiin päätöksen mukaan 10 milj. eurolla (12 %) vuonna 2013 ja edelleen 10 milj. eurolla (13 %) vuonna 2014 joten kumulatiivinen tason alennus toteuttaisi vuodesta 2014 lähtien hallitusohjelman mukaisen 20 milj. euron säästön.

Merenkulkuelinkeinoon eri osapuolet ovat kritisoineet hallituksen päätöstä kohdentaa osa välttämättömäksi nähdystä säästötoimista merenkulun tukeen ja esittäneet siitä luopumista. Lähtökohtaisesti kannattamattoman elinkeinotoiminnan kasvamassa olevan tuen jäämistä kokonaan valtiontalouden sopeutustoimien ulkopuolelle ei nähty hallitusohjelmassa valtiontalouden sopeuttamistarpeiden näkökulmasta perustelluksi.

Tehtävä

Työryhmän tehtävänä on selvittää kevään 2012 kehyspäätökseen mennessä merenkulkualan pitkän aikavälin toimintaedellytysten kehittämistä ja merenkulun tukien rakennetta ja tasoa valtiontalouden sopeuttamistavoitteet ja julkisen talouden kestävyys turvaaminen huomioon ottaen.

Tukitoiminnan ja sen muutosten arviointi edellyttää kokonaisvaltaista otetta ja perusteltua näkemystä merenkulkuelinkeinoon toimintaedellytyksistä nyt ja tulevaisuudessa niin elinkeinoon, kansantalouden kuin valtiontaloudenkin näkökulmista.

Mitä hyötyjä ja haittoja merenkulun tuen suunnitellusta vähentämisestä seuraisi? Tuen vähentymisen vaikutusten osalta on viitattu ennen muuta kotimaisen tonniston kilpailukyvyyn heikkenemiseen, ulosliputukseen, merenkulkijoiden työttömyyden ja työttömyyskorvausten lisääntymiseen, verotulojen vähenemiseen ja huoltovarmuuden heikkenemiseen. Kaikkia näitä vaikutuksia tulee arvioida. Tuen purkamisen mittaluokka tulisi suhteuttaa tuen kokonaistasoon ja sen kehitykseen. Edelleen olisi tärkeä pitää mielessä mahdollisesti vapautuvan työvoiman vaihtoehtoiset työllistymismahdollisuudet samoin kuin vapautuvien tukiresurssien vaihtoehtoinen käyttö. Selvitettäviin kysymyksiin kuuluvat myös eri vaihtoehdot säästöjen kohdentamisessa merenkulun tukikokonaisuuden puitteissa kuten myös mahdolliset rakenteelliset toimet, joilla pitkällä aikavälillä voitaisiin saavuttaa toiminnallisia hyötyjä ja säästöjä.

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja Tuomas Sukselainen, budjettineuvos, valtiovarainministeriö

Jäsenet:

Tero Jokilehto, erityisasiantuntija, liikenne- ja viestintäministeriö

(varajäsen hallitusneuvos Mikael Nyberg, liikenne- ja viestintäministeriö)

Heli Backman, johtaja, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Raimo Luoma, ylijohdaja, työ- ja elinkeinoministeriö

Hans Ahlström, varatoimitusjohtaja, Suomen Varustamot ry

(varajäsen Jessica Troberg, asiantuntija, Suomen Varustamot ry)

Eija Kanto, asiantuntija, Suomen Varustamot ry

(varajäsen Olof Widén, toimitusjohtaja, Suomen Varustamot ry)

Simo Zitting, puheenjohtaja, Suomen Merimies-Unioni SMU ry

(varajäsen Kenneth Bondas, liittosihteeri, Suomen Merimies-Unioni SMU ry)

Pekka Partanen, toiminnanjohtaja, Suomen Laivanpäällystöliitto

(varajäsen Reima Angerman, järjestösihteeri, Suomen Konepäällystöliitto)

Pysyvä asiantuntija:

Ann-Mari Kemell, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö

Sihteerit:

Tuomo Suvanto, liikenne- ja viestintäministeriö

Sanna Nieminen, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

Työryhmän tulee jäsenten ohella kuulla myös muita asiantuntijoita.

Kustannukset ja rahoitus

Työryhmän kulut maksetaan valtiovarainministeriön toimintamomentilta. Työ tehdään virkatyönä eikä kokouksista makseta palkkioita. Kukin taho vastaa edustajansa työryhmän toimintaan liittyvistä matka- yms. kuluista.

Alivaltiosihteeri

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

JAKELU työryhmän puheenjohtaja ja jäsenet
Liikenne- ja viestintäministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
Suomen Merimies-Unioni SMU ry
Suomen Laivanpäällystöliitto
Suomen Konepäällystöliitto
Suomen Varustamot ry
VM/BO, KO, VO

